

Rahvusvaheline lapsendamine Eestist Ameerikasse protsessis osalejate kogemuste põhjal

Merle Linno, Anni Amberg

Rahvusvaheline lapsendamine on üks viis, kuidas laps, kes ei saa kasvada oma sünnijärgsete vanematega, endale uue pere leiab. Dokumenteeritud andmed Eestist välisriiki lapsendamise kohta pärinevad 1990. aastatest. Ehkki ka varasemad seadused pakkusid sellist võimalust, puudub ülevaade, kui palju lapsi tollel ajal välismaale lapsendati. Rahvusvahelise lapsendamise kaudu uue kodu leidnud laste arv ei ole suur ja on aasta-aastalt vähenenud. Lapsendajate kogemusi seoses lapsendamisprotsessiga, laste kohanemist uues riigis ja nende elukäiku Eestis pole seni uuritud. Eesti riigile on teada vaid niipalju, kui sellest räägivad sotsiaalministeeriumile esitatud lapsendamisjärgsed raportid.

Artikkel annab ülevaate 2014. aasta kevadel läbi viidud kvalitatiivsest uurimusest¹, mille eesmärk oli uurida Ameerika Ühendriikidest pärit lapsendajate kogemusi seoses lapsendamisega Eestist. Vaatamata sellele, et Eesti ja USA vaheline rahvusvaheline lapsendamise leping lõppes 2013. aastal, on rahvusvahelise lapsendamise paremaks korraldamiseks oluline uurida USAst pärit lapsendajate kogemusi, et näha Eesti korralduslikku süsteemi võõra pilgu läbi ning arendada rahvusvahelist lapsendamist selliselt, et selles protsessis oleksid tagatud lapse parimad huvid ja heaolu. Uurimusest selgus, et lapsendajate motiiviks on, lisaks soovile aidata lapsi, mida on näidanud varasemad uurimused (Anderson 2010), ka raskused bioloogiliste järglaste saamisega. Peamine probleem, millest lapsendajad rääkisid, oli puudulik informatsioon lapsendatava lapse kohta, ent kirjandusest on teada, et ebapiisav ja/või ebaõige teave lapse kohta on üks põhjusi, miks lapsendamine võib ebaõnnestuda. Uurimuses osalenud teadsid rääkida mitmest juhtumist, kus lapsendajad olid loobunud Eestist pärit lastest. See avas täiesti uurimata valdkonna, sest lapsendamiste lõpetamise kohta puudub igasugune ülevaade ning pole teada, kui palju Eestist lapsendatuid on sattunud Ameerika lastekaitse-süsteemi huviorbiiti uue kodu vajajatena.

¹ Amberg, A. (2014). Rahvusvahelise lapsendamisprotsessi kogemuste kirjeldused. Tartu Ülikool. Juhendaja Merle Linno.